

4. Együttműködés külső szervekkel

A kutatási eredmények növelése érdekében szoros együttműködésben dolgozunk, mintegy 14—15 témában az ERTI-vel és FAKI-val és évente szerződésben rögzítjük az együttműködés konkrét formáit.

Örvendetes, hogy az együttműködés formái jól beváltak és néhány éve zavartalan és igen eredményes ezen intézményekkel együttműködése.

Igen eredményes kutatási együttműködést bonyolítunk le néhány külföldi intézménnyel, ezek közül is kiemelem

- a drezdai Műszaki Egyetem Faipari Szekcióját,
- a drezdai Műszaki Egyetem Erdészeti Szekcióját,
- a zvoleni Erdészeti és Faipari Főiskolát,
- a varsói Mezőgazdasági Főiskolát
- a leningrádi Kirov Akadémiát.

Azt reméljük, hogy eddig tett és a jövőben még teendő intézkedések biztosítják céljaink elérését, nevezetesen a fejlett szocialista társadalom építésének élő tudománnyal való szolgálatát, hogy a tudomány az erdészetben és faiparban is egyre inkább termelőerővé váljon.

Keresztesi Béla akadémikus:

KUTATÁSIRÁNYÍTÁS AZ ERTI-BEN

Mielőtt ismertetem az Erdészeti Tudományos Intézet kutatásirányítását, szeretnék röviden kitérni az MTA *Agrártudományok Osztálya Erdészeti Bizottságának* programjára. Ebben főfeladatként az erdészeti és faipari ágazat fejlesztési koncepciójának karbantartását és továbbfejlesztését, valamint a belőle fakadó kutatási és oktatási feladatok meghatározását tűztük ki. Az ilyen újszerű program-megválasztás helyességét megerősíti a minisztertanácsnak a tudománypolitika időszerű feladatairól folyó év januárjában hozott határozata, amikor kimondja: „az MTA tudós testületei vegyenek részt a tudományos, társadalmi népgazdasági fontosságú koncepciók, tervek kialakításában, véleményezésében” vagy másutt: „fokozódjon a kutatás-fejlesztés szerepe a hosszútávú társadalmi, gazdasági célok kialakításában, a fejlődés összefüggéseinek, mellékhatásainak feltárásában, a tervezés tudományos megalapozásában”. Reméljük, az Erdészeti Bizottság 1976—78. évi munkája megfelel majd ezen tudománypolitikai célkitűzéseknek.

Rátérve a kutatásirányításra az ERTI-ben a következő tájékoztatást adhatom.

Az Intézetnek a MÉM által megszabott feladatköre az *erdőgazdálkodás rendszerszemléletű fejlesztését szolgáló komplex kutatások* folytatása, illetőleg ezek közül különösen a következők:

I. A fatermesztésben

- az erdei fafajok nemesítése és a szaporítóanyagtermesztés fejlesztése,
- a fafajok, faállományok ökológiai vizsgálata és a termőhelyek értékelése,

- az erdősítési eljárások fejlesztése,
- erdőnevelési, faállományszerkezeti és fatermési vizsgálatok,
- valamint erdővédelmi irányelvek és erdőkár-elhárítási eljárások kialakítása.

II. A műszaki fejlesztésben

- az élőfatermesztés, valamint a fakitermelés eszközeinek, gépeinek és technológiáinak a fejlesztése,
- továbbá az erdőgazdasági gépek üzemeltetésének fejlesztése, valamint új gépek és berendezések értékelő és utóvizsgálata.

III. A gazdaságtan és szervezés területén

- a fatermelés gazdaságtani vizsgálata,
- az erdőgazdasági üzem- és munkaszervezés fejlesztése,
- valamint az erdőgazdasági és faipari szervezetfejlesztés összehangolása.

IV. A környezetvédelemben

- a MÉM környezetvédelmi és génbank kutatásának koordinálása,
- valamint erdészeti környezetvédelmi kutatás.

Az előttünk álló feladatok vázolt megoszlása, a termelés változó igényei szükségessé tették az intézet belső átszervezését. Ennek érdekében MÉM intézkedés is történt, mely elrendelte az intézeti kapacitás 30⁰/₀-ának szervező intézeti profilra való átállítását. Hasonló nagyságú kapacitást tartunk célszerűnek műszaki fejlesztési kutatásokra fordítani. Ennek érdekében ez év januárjában a fatermesztési kutatásokról 6 kutatót gazdaságtani és szervezési, egyet pedig műszaki fejlesztési kutatásokra adtunk át. Zömmel fiatal kutatókat, akiknek kutatási területe még nem alakult ki, s akik az átírányítást vállalták. A kutatási kapacitás szerkezetét a felsorolt négy fő tudományterület szerint a következő adatok szemléltetik:

Év	I. Fatermesztés		II. Műszaki fejlesztés		III. Gazdaságtan és szervezés		IV. Környezetvédelem	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
kutatói kapacitás								
1977. január	46 fő	56%	19 fő	23%	16 fő	19%	2 fő	2%
1978. január	42 fő	46%	22 fő	24%	23 fő	25%	4 fő	5%
1982.		30%		30%		30%		10%

A kutatói kapacitásba bevettük a kinevezett és a szerződéses megbízások terhére alkalmazott kutatókat, valamint 0,3 kapacitással a továbbdolgozó nyugdíjas kutatókat. A szükséges további átírányítást fokozatosan hajtjuk végre, első sorban úgy, hogy a nyugdíjba menő kutatók helyett a fejlesztési kívánt területekre veszünk fel újakat.

A kutatás tartalmi továbbfejlesztése (megújítása), a kutatás és a termelés kölcsönös kapcsolatainak eredményesebbé tétele, valamint az elért eredmények gyors hasznosítása érdekében célul tűztük ki *fatermelési rendszerek* kidolgozását. Így válik lehetővé — véleményünk szerint — az erdőgazdálkodás rendszerszemléletű fejlesztését szolgáló komplex kutatások végzése. A következő fatermelési rendszerek kidolgozását tervezzük:

erdei- és lucfenyő (dr. Solymos Rezső)
kocsányostölgy és cser (dr. Kiss Rezső)
kocsánytalantölgy és cser (Béky Albert)
bükk (Mendlik Géza)
feketefenyő (Trombitás Tamás)
nyár (dr. Tóth Béla) és
akác fatermelési rendszer (dr. Szodfridt István).

A fatermelési rendszerek kutatásának irányításával dr. Solymos Rezsőt bíztuk meg.

A fatermelési rendszerek tartalmi értelmezését illetően még tart a vita. Az alapvető kérdések azonban — mint például: a biológiai és a műszaki fejlesztés összhangja; számottevő növedéfköszökzáló származások, nemesített fajták alkalmazásával; fejlett technológiák alapján, komplex géprendszerekkel végzett, iparszerűen szervezett munka stb. — már tisztázottak. Az is teljesen világos, hogy ilyen fatermelésről csak akkor lehet szó, ha a vállalatvezetés önként vállalja, és ha olyan erdőmérnök-brigádok alakulnak, akiknek igénye az ipari kultúra az erdőgazdasági termelésben, és akiknek örömteli passziót jelent az új technika bevezetése, a korszerű üzem- és munkaszervezés. Legyen szabad megjegyezni, hogy az iparszerű erdőgazdálkodásra való áttérés napirenden van a KGST-országokban és a nyugati államokban is. Bizonyos mértékben könnyítheti munkánkat, hogy két nyomdában levő kéziratunk „A fenyők termesztése és a fenyőfagazdálkodás”, valamint „A nyárák és füzek termesztése” a fatermelési rendszerek szem előtt tartásával készült és így alapul szolgálhat a különböző erdőgazdasági nagytípusokon kidolgozható fatermelési rendszerekhez.

A gazdasági környezethez és a termelés változó igényeihez való jobb alkalmazkodás, a szükséges kutatási rugalmasság elősegítése érdekében, folyó évben áttérünk az eredménycentrikus csoportkutatásra, a témacsoportok szerinti középtávú kutatástervezésre, témacsoportonként készítjük el a kutatási alapterveket is. A témákat ezután olyan egy vagy legfeljebb 2—3 éves feladatnak tekintjük, melynek konkrét tartalma van, és amelyről évente el kell számolni. A kialakított témacsoportok a következők:

- I. A *fatermesztésben* (dr. Járó Zoltán, dr. Pagony Hubert)
ökológia (dr. Szodfridt István, Újvári Ferenc),
nemesítés (Palotás Ferenc, Mátyás Csaba),
erdőfelújítás és -telepítés (dr. Lengyel György, Harkai Lajos),
erdőnevelés és fatermésztan (dr. Solymos Rezső, dr. Kiss Rezső),
gombabetegségek (dr. GergácZ József),
valamint rovarkártevők (dr. Szontagh Pál).
- II. A *műszaki fejlesztésben* (dr. Szepesi László, Horváthné Lajkó Ilona)
fatermesztés-gépesítés (Vilcsek János),
fakitermelés-gépesítés (dr. Walter Ferenc),
valamint gépek üzemeltetése (Luka Barcza Bálint).
- III. A *gazdaságtan és szervezés területén* (dr. Szász Tibor)
gazdaságtan (dr. Illyés Benjamin, dr. Márkus László),
fatermesztés-szervezés (Hajdú Gábor),
valamint fakitermelés-szervezés (dr. Szász Tibor, Jablonkay Zoltán).
- IV. A *környezetvédelemben* (Bogyay János, Augusztá Gábor)
erdészeti környezetvédelem (Bogyay János).

A korábbi hosszú átfutási idejű témák a kutatás kereteinek megmerevedéséhez, a reagálóképesség csökkenéséhez, néha kényelmességhez vezettek. A saját témateranggal, témahittel, segéderőkkel, műszerekkel rendelkező témafelelős eseteként kis intézetet igyekezett magának kialakítani, és témáját a többi témakutatástól izoláltan próbálta megoldani. A témacsoportokon belül a rövid átfutási idejű témák révén mód lesz a szellemi és anyagi kapacitást a gyakorlat által legjobban igényelt kutatásokra koncentrálni. Az ilyen koncentráció kezdeményezését elsősorban a fatermelési rendszerek felelőseitől várjuk, akik szem előtt tartva az élőfatermesztést, a fakitermelést és az értékesítést a témacsoportoktól az éves tervezés idején igényelhetik a szükséges kutatásokat. Így tulajdonképpen négy tudományterület szerint kialakított horizontális intézeti szervezetet vertikális rendszerszemléletben gondolkozó kutatók terelnek a gyakorlat igényeinek legjobban megfelelő, konkrét célra törő kutatásokra.

Valójában megpróbáljuk a két lehetséges kutatásszervezési alapforma optimális egyesítését. Ezt számottevően nehezíti a decentralizált intézeti elhelyezés (központ és 8 vidéki kísérleti állomás), szerencsére azonban az egyes állomásoknak egyre inkább egy-egy témacsoportnak megfelelő fő profilja alakul ki: Sárvár — nemesítés; Sopron — gazdaságtan; Kaposvár — szervezés; Gödöllő — nemesítés; Mátrafüred — gépesítés; Püspökladány — erdőfelújítás és -telepítés; Kecskemét — gépesítés; végül a Gépkísérleti Állomás — gépesítés.

A kutatásnak ki kell elégítenie az erdőgazdálkodás rövid és középtávú kutatási igényeit. Célszerű ezért kapcsolatot fenntartani a kutatómeggrendelők, a kutatási szervezet és a potenciális eredményfelhasználók között, másképpen mondva a megrendelők, a vállalkozók és a fogyasztók között. Ebből a célból tudományterületenként bizottságot szervezünk a MÉM Erdészeti és Faipari Főosztálya, a FAGOK, valamint a megrendelő és felhasználó erdőgazdaságok szakterület szerint illetékes képviselőiből. E bizottságok évente néhány alkalommal ülnek össze, közreműködnek az éves témák kiválasztásában, a kutatás szervezésében, végrehajtásában és realizálásában. Így elérhető a témacsoport-kutatások karbantartása, ha szükséges minden évből időszzerűsítése. Így a felhasználók magukénak érezve a témákat, az eredményeket várhatóan gyorsan bevezetik majd. Ezt a megrendelő-kutató-felhasználó kapcsolatot *párbeszédéses módszernek* is nevezik, s legfőbb előnyének tartják a célra orientált, rugalmas, gyakorlatias kutatás lehetővé tételét. A kifejtettekre gyakorlatában is vannak jó példák, főként a MÉM, a FAGOK és egyes erdő- és fafeldolgozó gazdaságok — elsősorban a Fakombinát, a Délalföldi, a Kiskunsági és a Somogyi EFAG — által adott megbízásos kutatásokban. Nagy örömeinkre szolgál, hogy a párbeszédben gyakran a megbízó szervek vezetői is részt vesznek, megokolják a témaválasztást, figyelemmel kísérik az előrehaladást és kutatóinkkal megvitatják az elért eredményeket. Ezeknek a párbeszédeknek nagy, pozitív hatása van az egész intézeti kutatásra.

Helyreigazítás

Januári lapszámunk 29. oldalán a két képlet helytelenül került közlésre. A helyes forma:

$$\text{az oldal felső részén} \quad P_t = \frac{Q}{L + \frac{a}{P_t}} \quad \text{középpütt} \quad S = \frac{\Delta F}{\frac{\Delta P_t}{n}}$$